

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 21.6.2019
Sayı : 11364

13709

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih DÖNMEZ tarafından yazılı olarak yanıtlanması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Ünal DEMİRTAŞ
Zonguldak Milletvekili

TÜİK tarafından Mart 2019 dönemi işsizlik oranı %14.1 olarak açıklanmıştır. Yine TÜİK verileri baz alınarak hesaplanan geniş tanımlı işsizlik oranı %21'dir. Geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre, geniş tanımlı işsiz sayısı 1 milyon 300 bin artış göstermiştir. Gerçek işsiz sayısı 8 milyon 500 bine dayanmıştır. İstihdam ise bir yılda 704 bin azalmıştır. Bunun yanında enflasyondaki artış önlenemez bir hale gelmiştir. Kuru soğan, patates, biber, domates gibi temel gıda fiyatlarındaki 1 yıllık artış oranları %200'lere ulaşmıştır. Mutfaktaki enflasyon ise %30'a yükselmiştir. Türkiye genelinde, gıdadan otomotive bütün sektörlerde küçülme yaşanmaktadır. Bu da, işsizlik ve geçim sıkıntısı olarak vatandaşlarımıza yansımaktadır.

Zonguldak, işsizliğin çok yüksek olduğu-bir önceki yıla göre işsizliğin %50 arttığı- kentlerin başında gelmektedir. Oysa Zonguldak Türkiye'deki en büyük taşkömürü havzasına sahip kentimizdir. Sahip olduğu taş kömürü cevherinin çıkarılması ve değerlendirilmesinin, istihdama katkı sağlamasının yanında, Zonguldak ve Türkiye ekonomisine de önemli bir getiri sunacağı şüphesizdir. Ancak bu potansiyeli değerlendirecek yeni yatırımlar yapılmadığı gibi Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun 7 bin 30 kişilik norm kadro açığı bile yıllardır tamamlanmamaktadır. Artan işsizlik ve yoksulluk karşısında çaresiz kalan işçilerimiz, geçimlerini sağlayabilmek için ölümü göze alarak kaçak maden ocaklarında çalışmaktadır. Zonguldak'ta işsizlik ve geçim sıkıntısının ulaştığı boyutları gözler önüne sermesi açısından, kaçak kömür ocakları çarpıcı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaçak maden ocakları Zonguldak'ın kanayan bir sosyal yarasıdır.

Yeraltı kömür madenciliği dünyanın en zor ve en tehlikeli mesleklerinden biridir. Bilimsel yöntemler olmadan, teknoloji kullanılmaksızın çalışılan her ocak, ölüme çıkarılan açık davetiyedir. Ancak işsizlikten kaynaklanan çaresizlik o kadar büyük boyutlara ulaşmıştır ki, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak için kadınlar, daha reşit olmamış 15-16 yaşındaki çocuklar dahi kaçak maden ocaklarında çalışmaktadır.

Herhangi bir kamu denetiminin, iş ve sosyal güvencesinin olmadığı, kayıtdışı çalıştırılan bu ocaklar, orada çalışmak zorunda kalan işçilerimiz açısından sürekli bir ölüm tehdidi oluşturmaktadır. Kaçak maden ocakları, bir nevi ölüm ocaklarıdır. Çaresizlikten bu ocaklarda çalışırken iş kazası sonucu yaşamını yitiren ve sakat kalan bir çok maden işçisi vardır. Ancak yasal sorumluluklarının olması nedeniyle maden sahipleri, kaçak maden ocaklarında meydana gelen iş kazalarını gizlemeye çalışılmaktadırlar. Kaçak ocaklarda özellikle bir ölümlü iş kazası meydana geldiğinde, sanki başka bir sebepten ölüm meydana gelmiş gibi bildirim de bulunulmaya çalışılmaktadır. Söz konusu ocaklar kaçak olduğu için burada çalışan işçiler de kayıt

dışı bir şekilde çalışmaktadır. Kayıt dışı çalışan bu işçilerin SGK primleri yatırılmamakta, emeklilik gibi bir hakları da maalesef olamamaktadır. Ayrıca bu kayıt dışı çalışma sonucunda meydana gelen kazalardaki ölüm ve ya da yaralanma hallerinde geride kalan aileleri de tazminat alamamaktadır. 2019 yılı Türkiye'sindeki bu çalışma modeli, Ak Parti döneminin bir utancıdır. Her türlü güvenceden yoksun, kayıt dışı bir şekilde işçilerimizin kaçak maden ocaklarında ölüme mahkum eden bu anlayışın ve bu çalışma modeli kabul edilemez.

Sayıştay Denetim Raporu'nda belirtilen resmi kayıtlara göre 1992-2017 yılları arasında meydana gelen iş cinayetinde hayatını kaybeden 266 işçimizin 129'u kaçak ocaklarda çalışan işçilerimiz olduğu ifade edilmektedir. Genel Maden İş Sendikası tarafından Zonguldak'ta son 5 yıl içinde maden ocaklarında yaşanan iş cinayetlerinde 83 maden işçisinin, 29'u kaçak çalıştırılan maden ocaklarında hayatını kaybetmiştir. Genel Maden İş Sendikası tarafından 2018 yılında hayatını kaybeden 8 maden işçisinin hepsinin kaçak ocaklarda çalıştığını ifade edilmiştir. Madenlerdeki iş cinayetlerinde kaçak maden ocakları önemli bir yer tutmaktadır. Üstelik kaçak ocak sayıları da yıldan yıla artış göstermekte, kaçak ocaklarda çalışan işçi sayısının 1500'ü bulunduğu ifade edilmektedir.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü'nün, 2017 yılı Sayıştay Denetim Raporunda, TTK imtiyaz sahası içinde 2015 yılında 197, 2016'da 293, 2017 yılında ise 350 kaçak maden ocağı tespit edildiği belirtilmiştir. Yine Sayıştay Denetim Raporu'nda "kaçak ocak işletme faaliyetlerinin yaygın bir şekilde sürdürülmekte olduğu pek çok yeni/eski ocağın, kapatılıp mühürlense, giriş ağızları patlatılsa bile tekrar faaliyete geçirildiği, ocak ağızlarının kapatılıp mühürlenmesinin, ocak girişlerinin patlatılmasının çözüm olmadığı görülmektedir" tespitine yer verilmiştir. 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 12'inci maddesi ile Madencilik Faaliyetlerini Uygulama Yönetmeliği'nin 56'ıncı maddesi gereğince kaçak sevkiyatı takip ve cezalandırma Mülki İdarenin yetki ve sorumluluğundadır. Ancak bunun yanında rödovans karşılığı işletilmek üzere firmalara verilen sahalarda kaçak ocakların önlenbilmesi ve kömür kaçakçılığı ile etkin bir şekilde mücadele edilerek, caydırıcı önlemlerin alınması konusunda devletin tüm birimleri ile birlikte çalışma yapmasının esas olduğu yine Sayıştay Denetim Raporunda dikkat çekilen konulardan biridir.

Kaçak maden ocakları, ocağın açılmasından kömürün çıkarılması sırasında kullanılan elektriğe, çıkarılan kömürün serbestçe taşınmasından, satılmasına kadar birden fazla aşaması olan ve denetim mekanizmasının bu sürecin her aşamasında işletilmesi gereken kompleks bir durumdur. Kaçak ocakları mühürlemenin ya da ocak ağızlarını patlatmanın bir çözüm olmadığı ortadadır. Mühürlenmiş ocaklarda mühürler kırılarak, patlatılan ocaklarda başka kanaldan yeni ağızlar açılarak kaçak faaliyet bir şekli ile sürdürülmektedir. Öncelikle vatandaşlarımızı kaçak maden ocaklarında çalışmaya iten temel sebepleri ortadan kaldırmak gerekmektedir. Bu sebeplerin başında işsizlik ve geçim sıkıntısı gelmektedir. İşsizlik sorununu çözmek için ulusal bazda atılacak adımların dışında, kaçak ocak konusunda daha hızlı ve etkili sonuçlara, kısa sürede ulaşılmasını sağlayacak bölgesel tedbirler de alınmalıdır. Aksi takdirde önümüzdeki günlerde, ölüm ya da yaralanmaların olduğu büyük iş cinayetleri ile karşılaşılması kaçınılmazdır.

Bu çerçevede;

- 1) Son 5 yıl içinde Zonguldak'ta kaçak maden ocaklarında hayatını kaybeden işçi sayısı kaçtır? Bu işçilerin yaş aralığı nedir?
- 2) Son 5 yıl içinde Zonguldak'ta kaçak maden ocaklarında yaralanan işçi sayısı kaçtır?
- 3) Bugüne kadar Zonguldak'ta kaç tane kaçak maden ocağı mühürlenmiştir?
- 4) Sayıştay'ın 2017 TTK Denetim Raporu'nda, 3 yılda 840 kaçak ocağın tespit edildiği açıklanmıştır. Sayıştay'ın raporu dikkate alınarak kaç ruhsatsız maden ocağı için idari ve adli işlem başlatılmıştır?
- 5) Son 5 yıl içinde Zonguldak'ta kaç kaçak maden ocağı işletmesi için ne kadar para cezası kesilmiştir?
- 6) Kaçak maden ocaklarının mühürlenmesi ya da maden ocağı ağzının patlatılmasının beklenen caydırıcı etkiyi yaratmadığı Sayıştay'ın denetim raporunda belirtilmiştir. Bu kapsamda ruhsatsız ocak işletilmesinin ve bu ocaklarda yaşanan iş cinayetlerinin önlenmesi için daha caydırıcı önlemler alınması öngörülmektedir midir?
- 7) Zonguldak'ta yaşayan işsiz gençlerin iş güvencesinden yoksun ve iş güvenliğine aykırı biçimde ruhsatsız maden ocaklarında çalışmalarına engel olmak için TTK'daki 7 bin 30 kişilik norm kadro açığı kapatılacak mıdır?
- 8) Maden ocaklarındaki iş cinayetleri "elektrik çarptı, kalp krizi geçirdi" gibi gerekçelerle gizlenmeye çalışılmaktadır. Bu tür iş cinayetlerinin üstünün örtülmemesi ve madenlerde iş güvenliğinin sağlanması için Bakanlığınızın yaptığı bir çalışma bulunmakta mıdır?